

Doslej smo imeli o prekmurskih okrašenih jajcih zbranega le nekaj nesistematičnega gradiva, zato je pričujoča študija Nika Kureta »Reménke, reménice« (str. 159—172) toliko bolj zanimiva. Pisec nas seznani z vlogo jajca v prastarih bajeslovnih predstavah in z njegovo kasnejšo krščansko simboliko, skratka z njegovo tipiko, ornamentiko in tehnološkimi značilnostmi. Poudarja, da so v ornamentalnem okraševanju jajca posebej za Prekmurje zanimive arhaične prvine z geometričnimi, figuralnimi in rastlinskimi motivi, da pa so v primeri z belokranjskimi pisanicami remenke primitivnejše, revnejše in barvno enoličnejše.

Gradivo Ladislava Vöröša »Pripovedna pesem madžarske narodnostne skupine v Prekmurju« (str. 173—192) zajema del avtorjeve rokopisne zbirke ljudskih pripovednih pesmi madžarske narodnostne skupine v Prekmurju in nekaj že objavljenih primerov. V njem skuša pisec podati približno podobo ljudskih balad, njihovo tematiko, obliko in izvor. Opozarja na enako in podobno motiviko pri sosednjih Maržarih, katerim pripisuje izvor ljudskih balad njihove manjšine v Prekmurju in jih povezuje z ostalimi slovenskimi in drugimi evropskimi pesmimi.

Barbara Plestenjak-Jemec

Dva popravka

Poznavanje razvoja naše stroke tudi doma — je žal med nami tako nepopolno, da stalno najdemo kak nepotreben dokaz za to. Ker zaman čakam kake ocene »Etnografije Pomurja I«, M. Sobota 1967 (uredili F. Baš, B. Horvat, B. Kuhar, Š. Sedonja, V. Koren), ki bi mogoče tudi to popravila, je le treba povedati, da je že čas, da ne zatajujemo več — Jožefa Košiča, ki je za Jána Čaploviča napisal obširen spis o prekmurskih Slovencih.⁴ Matija Maučec namreč v spisu o prekmurski hiši obširno navaja iz Čaplovičeve knjižice Croaten und Wenden itd., ne da bi omenil, da je ta spis o prekmurskih Slovencih v resnici Košičev. Tega seveda tudi Ložar ni videl že npr. v Etnologu IV kjer na str. 142 Avgust Pavel pove, da »Csaplovics János priobčuje ... malone v vsem obsegu »resnično vzorno etnografsko« razpravo, katere prva poglavja so že nekaj let prej izšla v Kedveskedőju izpod peresa Jožefa Kossitsa (beri Košič) ...« itd.

Da je ta spis resnično Košičev, torej potrjuje Čaplovič sam v izvorni madžarski izdaji, v nemškem prevodu pa pove le, da mu je spis poslal »ein Wende ... geistlichen Standes«. Vse to sem navedel že v SE II, 101, ponovno pa v SE XIII, 232—233, kjer je povedano še kaj o Košiču. Sicer je pa Šlebinger v SBL že pravilno prisodil avtorstvo Košiču.

»Narodopisni biser o gorički hiši ...« imenuje M. Maučec (19) »Čaplovičev etnografski opis Hrvatov in Vendov (Slovencev)« — vrnimo tedaj to pohvalno oznako Košiču, ki mi jo je dal že Čaplovič sam, čeprav se je nedosledno podpisal na delo tudi le — sam. In še to: Maučec pravi, da ta spis »visoko cenijo tudi etnografi sosednjih narodov« — da, toda tam vedo, da je avtor spisa Košič — glej npr. Zs. Bátky, A magyarság néprajza I, Budapest 1941, 166, I. Tálasi, Néprajzi életünk kibontakozása, Budapest 1948, 5.

Pri nas pa je bil prezrt prej navedeni Pavlov spis v seznamu literature o stavbah v Narodopisju Slovencev I, kjer je naveden marsikak anonimen člančič. In če ne beremo ne

Etnologa, ne Slovenskega etnografa, pišemo in ocenjujemo pa stvari kljub temu — tedaj pride od takih hudih napak, ki nam niso v čast.

Kako istega Košiča obravnavajo tudi na drugem mestu, dokazuje npr. Panonski zbornik, M. Sobota 1966, kjer dva avtorja navajata dve različni, napačni letnici Košičeve smrti (str. 102: 1863; — str. 139: 1829).

V istem Panonskem zborniku je še hujša napaka, da je na str. 138 objavljena slika, ki naj bi kazala Štefana Kūharja, rojenega 1882 v Bratonicih in umrlega prav tam 1915 — tistega, ki je v treh letnikih ČZN objavil Narodno blago vogrskij Slovincov in mnogo drugega. Kdor o tem Štefanu Kūharju kaj piše, mora vedeti, da je umrl kot študent in bi moral poznati številne objave o njem, kjer so tudi njegove slike. Tu objavljena slika pa kaže duhovnika in sicer tudi Štefana Kūharja, župnika v Beltincih. O obeh je Slovenski biografski leksikon že pred štiridesetimi leti natanko poučil vsakogar.

V istem zborniku najdemo na str. 319 omenjenega beltinskega župnika Štefana Kūharja in ob njem opombo 26, da je on v ČZN objavil prej navedeni prispevek, kar je pravtako narobe.

Vilko Novak

* Op. ured. Ker imamo šele sedaj možnost, da objavimo poročilo o »Etnografiji Pomurja«, ki pa tudi ne popravlja napako Jožefu Košiču, objavljamo še dopolnilni popravek prof. Novaka o tej knjigi in o Panonskem zborniku.

Vera St. Erlich: U društvu s čovjekom.

Tragom njegovih kulturnih i socijalnih tekovina. Zagreb 1968, str. 401

Naslov dela se ponavlja kar na treh prvih listih, z notranje strani drugega lista pa je videti, da je knjiga iz nekake serije »Socijologija«, ne da bi bilo to določno označeno. Kakor vidimo že v naslovu in ponaslovu, tako je vse delo pisano poljudno — včasih preveč —, večkrat bolj reportažno kot publicistično. Pač po vzoru velikega dela literature, ki jo navaja — psihološko-sociološko-funkcionalistične ameriške etnologije. Ta pa se tam imenuje tudi socialna (ali kulturna) antropologija, zato se ti izrazi nedosledno mešajo tudi v tem delu. Že na začetku pove avtorica, da »nazivi 'socijalna antropologija' ili 'socijologija' nisu osobito važni, mogli bi se zamijeniti i drugim nazivima«. In v naslednjem odstavku izvemo po domače, da »knjižničari imaju mnogo glavobolje kad kategoriziraju knjige iz socijalnih nauka« — ker »mnoge studije mogu biti s jednakim pravom uvrštene među djela antropologije, etnologije, socijologije, socijalne psihologije...«, zato bodo njeno delo »vjerojatno... uvrstiti ili u odio etnologije ili antropologije« (7).

Knjižničarji so res upravičeno v zadregi, če se avtorji sami tako igračkajo s pojmi in jim jasnost »ni važna«. Avtorica, ki pravi prav tu, da je njena knjiga »nastala od mojih predavanja socijalne antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu za studente socijologije«, ni postavila svojega programa »o razlikama u ciljevima i metodi između pojedinih socijalnih nauka« na začetek, kot bi pričakovali, marveč govori o tem »u posljednjim poglavljima«. Pri vsem tem nas zanima, kako opravičuje zagrebška filozofska fakulteta in posebej njen sociološki oddelek ta svoja posebna predavanja pomožne honor.